

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, příspěvková organizace Ústeckého kraje

Tisková zpráva

Mýtus Ulrich Creutz. Vizuální kultura v Kadani za Jana Hasištejnského z Lobkowicz (1469–1517)

15. září 2017 – 19. listopadu 2017

Vernisáž 14. 9. 2017 v 17:30, Michalská 7, Litoměřice

Úvodní slovo: Jan Štíbr, ředitel galerie, Michaela Ottová, historička umění

Autorka výstavy: Michaela Ottová

Kurátor výstavy: Lubomír Turčan

Výstava vznikla ve spolupráci Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a Národní galerie v Praze

Výstava Mýtus Ulrich Creutz představuje pozdně středověkou výtvarnou kulturu Kadaně a severozápadních Čech. Vůbec poprvé se zde kombinují středověké artefakty a současné umění (konceptuální video, David Kořínek, skupina Raffani).

V Kadani roku 1516 působil sochař a kameník Ulrich Creutz, který vytvořil na objednávku Jana Hasištejnského z Lobkowicz († 1517), zástavního pána Kadaně a vysokého diplomata krále Vladislava Jagellonského, náhrobek umístěný v kostele Čtrnácti svatých pomocníků v klášteře františkánů-observantů v Kadani. Na náhrobku je zobrazeno tělo zemřelého v expresivní podobě lidské kostry ovinuté hadem. Tentýž sochař vytvořil tzv. Lobkowiczský epitaf – monumentální desku s rytířem ve zbroji, představující snad Janova syna Jaroslava II. († 1529), který se spolu s otcem podílel na konceptu výmalby a vybavení pohřebiště lobkowiczkého rodu v kadaňském františkánském kostele. Oba monumenty zachycuje na výstavě dvoukanalová HD videoinstalace Davida Kořínka s názvem Daleko/blízko, která vznikla jako site-specific přímo pro litoměřickou galerii.

Pozdně gotický sochař Ulrich Creutz se těší odbornému zájmu již takřka sto let a jeho dílu byly za tu dobu věnovány již dvě monografické výstavy, což vypovídá o jeho unikátním místě v dějinách umění. Kromě kamenosochařské činnosti mu byla dříve přisuzována i činnost řezbářská. Historik umění Josef Opitz zjistil v Kadani a okolí nezvykle rozsáhlou a zajímavou skupinu asi třiceti pozdně gotických dřevorezeb, které na základě tvarového srovnání spojil s kadaňskými kamennými monumenty. Vznikla tak představa o tvorbě Ulricha Creutze v Kadani mezi léty 1516 a 1530. Tento mýtus byl zpochybněn novými výzkumy, jež prokazují, že Creutz z Kadaně záhy odešel. Pojem „mýtus“ v názvu výstavy se týká nejen představy o jeho rozsáhlé řezbářské tvorbě, ale také pojetí sochaře jako hrdinné individuality, která prostřednictvím umělecké formy vyjadřuje svou povahu a názor na svět.

Kadaňské řezbářské dílny, v nichž působili Creutzovi dřívější spolupracovníci, zhotovovaly i po jeho odchodu do Saska oltární nástavce s neobyčejně působivými sochami světců a světic a zejména monumentální expresivní sochy ukřižovaného Krista. Věrnost zobrazení zmučeného lidského těla v momentu tělesné smrti, s naturalistickou polychromií, „pravými“ vlasy a trnovou korunou z přírodních větvíček, umožňovala dobovému vnímateli pocítit bezprostřední přítomnost Krista, který mu svou smrtí přináší spásu a věčný život. Vysoký počet dochovaných soch Krista, spolu s krajně neobvyklým zasazením relikvií (ostatků) do hrudi některých z nich, naznačuje souvislost se zvláštním typem zbožnosti. Podporoval ho

nejspíše právě Jan Hasištejnský, jehož roku 1493 silně zasáhla návštěva míst ve Svaté zemi, kde se odehrály všechny události závěru Ježíšova života.

Výstava kromě vlastního díla Ulricha Creutze (prezentovaného formou konceptuálního videa) a řezbářských prací s ním dříve spojovaných ukazuje také další artefakty (malby, sochy, rukopisy) původně určené pro kadaňský klášter. Jeho podoba a vybavení měly připomínat svatá místa v Jeruzalémě. Iniciátorem této myšlenky byl Jan Hasištejnský z Lobkowicz, jehož pětisetleté výročí úmrtí si v letošním roce připomínáme.

Mezi nejvýznamnější exponáty na výstavě patří rukopisy textů samotného Jana Hasištejnského z Lobkowicz. Například slavný cestopis pojednávající o putování do Svaté země (z majetku Národní knihovny ČR) a výchovný spis určený Janovu nástupci, synu Jaroslavovi II., výjimečně zapůjčený ze sbírek rodiny Lobkowiczů.

Výstavu doprovází obsáhlý katalog. Na třech stech stranách odborného textu představuje problematiku vizuální kultury závěru středověku více než desítka českých a zahraničních badatelů. Velká pozornost je věnována osobnosti Jana Hasištejnského z Lobkowicz či jeho slavnému bratru Bohuslavovi a jeho ještě slavnější knihovně. Nově je pak pojednáno téma sochaře Ulricha Creutze a zejména mýtus, který byl v minulosti s jeho osobou spojován.

K výstavě připravila Severočeská galerie výtvarného umění spolu s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy bohatý doprovodný program: komentované prohlídky pro různé věkové skupiny (mateřské, základní, střední i vysoké školy), výtvarné dílny pro děti i rodiče (od šesti let), přednášky pro veřejnost, koncert.

Záštitu nad výstavou převzali: Ministerstvo kultury ČR, hejtman Ústeckého kraje Oldřich Bubeníček, Jeho Excelence Jan Baxant, biskup litoměřický, starosta města Litoměřice Ladislav Chlupáč a starosta města Kadaň Jiří Kulháněk.

Michaela Ottová, michaela.ottova@gmail.com

Fotografie:

1. Daleko/blízko, dvoukanálová HD videoinstalace, David Kořínek, 2017
2. Náhrobní tumba Jana Hasištejnského z Lobkowicz, Ulrich Creutz, kolem 1516, Kadaň, klášter františkánů-observantů, kostel Čtrnácti svatých pomocníků
3. Ukřižovaný z Bystřice u Kadaně, Mistr kadaňských Ukřižovaných, kolem 1516, Římskokatolická farnost – děkanství Kadaň
4. Sv. Anna Samotřetí z Ústí nad Labem, Mistr Sv. Anny Samotřetí z Ústí nad Labem, kolem 1515–1520, Česká dominikánská provincie
5. Putování ke Svatému hrobu, Jan Hasištejnský z Lobkowicz, kolem 1505, opis cestopisu z roku 1515
6. Lobkowiczský erbovník, rukopisný iluminovaný rodokmen, 1506/1507, kopie z roku 1595